

AFGA- NISTANO DAKTARAS

Vilius
Kočiubaitis

Romanas

Afganistanas –
lyg regētum
jī savo akimis

Alma littera

Tas kraštas skendi niūriose tamsybėse, ir iki šiol niekas neišdrįso ten nukeliauti. Visgi gyvenantys greta sako, kad kartais girdi iš ten sklindančius žmonių balsus, žirgų žvengimą ir gaidžių giedojimą. Taigi kažkas ten gyvena, tačiau niekas nežino, kas jie tokie.

Džonas Mandevilis, 1360 m.

PIRMA DALIS

HERATAS

Karinis lėktuvas „Hercules C-130“ iš Kabulo į Heratą skrido kiek ilgiau nei valandą. Skrydžių į Čagčaraną, esantį pusiaukelėje tarp Herato ir Kabulo, nebuvo, todėl Vilhelmas Vėberis, šeštą dešimtį pradėjęs vyriškis, ketino šį Hindukušo kalnuose pasislėpusį miestą pasiekti automobiliu.

Lėktuvas pradėjo leistis ir išniro iš cinko spalvos debesų. Kalnai liko užnugary, žemai driekėsi milžiniška plynaukštė su pavienėmis kalvomis. Kairėje vingiavo nesvetinguose Karakumuose išsenkanti Harirudo upė. Apačioje plytėjo Heratas, iš viršaus panašus į milžinišką korį, su kur ne kur ryškiai sumirgančiais viešbučių, biurų, bankų pastatais, mečečių ir minaretų kupolais. Lėktuvas sudrebėjo, jo važiuoklė trinktelėjo į nusileidimo taką, ir „Hercules“, dar kiek pariedėjęs, sustojo. Keturi varikliai tvoskė pragariška kaitra trapu besileidžiančiam Vėberiuvi į veidą. Šį pojūtį Vėberis puikiai prisiminė iš tolimų du tūkstančiai ketvirtųjų. Oro uoste policininkas patikrino atvykėlio pasą ir, kalašnikovo vamzdžiu mostelėjęs į laukimo salėje sėdintį afganą, liepė užsiregistruoti. Afganas, net nežvilgtelėjęs į svetimšalį, kruopščiai perrašė paso duomenis į žurnalą ir ištiesė jį Vėberiuvi pasirašyti.

– Apsistosite viešbutyje „Tejarat“? – angliškai pasiteiravo afganas, vilkintis viešbučio durininko uniforma.

– Ne.

– Kur?

– Nežinau – gal „Marco Polo“.

– „Marco Polo“ – viešbutis užsienio durneliams, o jūs, misterii... – afganas įrėmė į Vėberį juodas puštūniškas* akis. – O jūs...

– Ką aš?

– O jūs, misterii, apsistokite viešbutyje „Tejarat“, – baigė mintį afganas, rankoje vis dar laikydamas pasą. – Jumis dėtas, nesvarstyčiau kitokio pasirinkimo – aukščiausios klasės paslaugos, – ištarė be jokio apsimestinio pasididžiavimo.

– Argi? – Vėberis šyptelėjo ir ištiesė ranką laukdamas paso.

– Net neabejokite, visi kambariai liukso klasės: dušas, šaldytuvai, kondicionierius, nacionalinių patiekalų restoranas, be to, pačiame miesto centre – Kankinio Sadeko gatvėje.

– Ar galite iškviesti taksį? – Vėberis koja pastūmė ant grindų nublokštą kuprinę ir dairėsi vairuotojo.

– Taksį? Taksistai patys baisiausi lupikai! Nuvešiu jus už dvidešimt dolerių. Eime, – vyras užvertė žurnalą, nušveitė jį į stalčių, atsistojo ir išsitraukė automobilio raktelius. Afganas buvo tvirtai sudėtas ir kur kas aukštesnis už Vėberį, tačiau švelnių veido bruožų ir išpuoselėta barzda.

– Man reikia taksį, – Vėberis nepajudėjo iš vietos. – Atiduokite pasą.

– Tiesa, visai pamiršau pasakyti... – afganas atsisėdo, vėl išsitraukė ir atsivertė žurnalą, tada atsilošė kėdėje ir ištiesė plastikiniais sandalais apautas kojas – įsitaisė patogiai, lyg ruošdamasis ilgam pokalbiui. – Penkių šimtų kanalų satelitinė televizija: CNN, BBC, „Al Jazeera“, „France 24“, „FoxNews“...

– Puiku!

– Skalbykla, belaidis ryšys, nemokama automobilių stovėjimo aikštelė, kondicionierius, dietinė kola, sporto salė, sauna – viskas įskaičiuota. Tiesa, nepamirėjau – vonios kambarys dešimties kvadratų. Aptarnaujantis personalas – tik turkai, jokių indų ar pakistaniečių.

– Tikrai puikus viešbutis, – sutiko Vėberis ir prisidėgė cigaretę, nors nežinojo, ar čia galima rūkyti. – Ar iškviessite taksį?

– Viešbutyje tik užsieniečiai, – toliau varė afganas. – Žurnalistai, diplomatai, verslininkai.

---

* Tauta, gyvenanti Pietų Afganistane ir Pakistane.

- Gaila – nesu nė vienas iš jų.
- Ten nepamatysi nė vieno vietinio!
- Neįtikėtina. Kodėl?

– Štai, misterai, – jis atkišo Vėberiu reklaminių bukletą, tarsi nenugirdęs klausimo. – Pažvelkit, kokia prabanga vos už šimtą dolerių. Kaip sakiau, gyvena vien užsieniečiai... ir užsienietės. Daugiausia iš Europos ir Amerikos, dar yra iš Pietų Afrikos, Japonijos, Australijos. Visi viešbučio apsaugininkai tarnavę specialiųjų operacijų pajėgose, yra apsaugos sistema „Paradox“, penkių metrų aukščio tvora, neperšaujami langai, priešgaisrinė įranga, vaizdo kameros. Nenusivilsite, pone, šis viešbutis – tik tokiems džentelmenams kaip jūs. – Kiek patylėjęs jis pridūrė: – Ir svarbiausia – yra naktinis striptizo klubas. Vienintelis Herate, na ir... visa kita, aišku, taip pat, – afganas mirktelėjo, kumštelėjo atvykėliui per petį ranka, kurioje laikė pasą, ir išsiviepė.

- Mergos vietinės? – pasiteiravo Vėberis dari kalba.

Afganas kiek sutriko, išgirdęs vietinę kalbą iš svetimšalio lūpų, bet išsyk pagyvėjęs sušuko:

– *Astagfirula!** Nė vienos afganistanietės! Jokių būdu! – ir kiek luktelėjęs, tarsi būtų bandęs prisiminti, sušnabždėjo: – Vien vietnamietės, indonezietės, taivanietės, filipinietės, yra ir dvi pilnametės japonės. Labai egzotiškos, – afganas dviem pirštais timptelėjo į šonus akių kampučius vaizduodamas japonę. – Afganistanietės neturi specialaus išsimokslinimo ir reikiamos patirties.

- Europiečių nėra? – nustebė Vėberis.
- Ne, – afganas kiek sumišo.
- Mėgstu šviesesnes.
- Yra dvi į ruses panašios taivanietės – dažytos blondinės.
- Aišku. Ar mieste yra ir kitų viešbučių?

– Ne, nėra, – nedvejodamas atsakė vyras. – Šis vienintelis, priimančias užsieniečius, – išvydęs nustebusį svetimšalio veidą, jis suskubo patikslinti: – Tiesą sakant, yra dar „Mowafagh“ ir „Yaqin“, bet išduosiu jums paslaptį, misterai, – užsieniečius jie priima, bet visiškai negarantuoja sau-

---

* Teapsaugo Viešpats (*arab.*).

gumo. Pernai įvyko keturi užpuolimai, – įtikinėjo jis ir, padaręs pauzę, pridūrė: – Aukos tik amerikiečiai.

Vėberis žinojo, kad Herate yra dar mažiausiai penki viešbučiai užsieniečiams. Viename iš jų, tikrai prabangiame „Nazary“, jis dažniausiai ir apsistodavo.

– Na, štai – užregistravau jus! – afganas užvertė žurnalą ir pokštelėjo per jį juodais gyvaplaukiais apžėlusia ranka.

– Apsistosisiu kitur, išbraukit.

– Kaip išbraukti?!

– Paprastai – štai taip, – Vėberis atvertė žurnalą, tris kartus perbraukė savo pavardę ir išplėšė pasą iš afgano rankų.

– Nesvarbu, vis vien jau įregistravau jus ten – dvivietis kambarys antrame aukšte, keturiasdešimt septintas numeris, septynioms dienoms.

– Septynioms dienoms?

– Iš pradžių ilgiau nepatariu. Visada yra galimybė pratęsti. Už viską – septyni šimtai dolerių. Atsiskaityti galite dabar arba viešbutyje.

– Liaukis pokštavęs, – pyktelėjo Vėberis. – Aš ryt išvykstu iš miesto.

– Tokiu atveju iš jūsų dvidešimt dolerių, – nesutriko afganas.

– Dvidešimt dolerių?!

– Taip, dvidešimt, tačiau galite sumokėti afganiais. Bus tūkstantis afganių.

– Už ką?

– Už informaciją, už registraciją – viską!

– Tai labai daug!

– Nieko nepadarysi – tokie įkainiai. Ne aš juos sugalvojau, – minutėlę pagalvojęs vyrukas pridūrė: – Įtraukiau jus į duomenų bazę kaip *vipinį* klientą. Tai kainuoja. Dabar jums atviros visų Afganistano viešbučių durys. Ir nenorėkit visko gauti už dyką – viešbutis „Tejarat“ už dyką nedirba!

– Vis vien pasiutiškai brangu.

– Na, gerai, broli, kaip iš VIP kliento pakaks ir dešimties.

Vėberis patraukė išėjimo link.

– Dar galiu pasiūlyti visų penkių žvaigždžių „Nazary“ – jis Kvadža Ali aveniu, greta Herato tvirtovės! – pavymui šuktelėjo afganas. – Kinų restoranas, sauna, baseinas, karaokė ir platus alkoholio pasirinkimas! Jau-

navedžiams šią savaitę dvidešimt penkių procentų nuolaida! – vardijo vyras, tačiau jo akys pustuštėje laukimo salėje jau dairėsi kito svetimšalio.

Vėberis išėjo iš oro uosto. Gatvėje stovėjo keliolika taksi automobilių. Netrukus priėjo tvarkingai apsirengęs afganas ir pasiūlė:

– Miesto centras – penki doleriai.

– Tinka, – sutiko Vėberis, ir jie patraukė link kitoje gatvės pusėje stovinčio geltono automobilio „Toyota Corolla“.

Po dešimties minučių jie atsidūrė mieste, plačiame prospekte. Vairuotojas vis atsigręždavo ir permesdavo Vėberį smalsiu žvilgsniu.

– Alacho dėka gyvename taikiai, – nejaukią tylą nutraukė taksistas. – O pas jus kaip?

– Pas mus nelabai.

– Karo niekas nenori, tačiau visi kariauja.

– Tai ir yra blogiausia.

– Mano vardas Sahibas. Herate gyvenu dešimt metų. Kilęs iš Goro provincijos – iš Taivaros.

– Puiki vieta – imperijos sostinė, – sumurmėjo Vėberis, dairydamasis pro langą.

– Afganai mėgsta taiką, – toliau kalbėjo vyras.

– Žinau. Talibų mieste yra?

– Herate nėra – čia valdo Ismailas Chanas. Gubernatorius nemėgsta talibų, visus juos išgalabijo. Kitur – kaip nepjautų šunų. Jis nemėgsta ir rusų, britų, prancūzų, amerikiečių, – Sahibas pataisė užpakalinio vaizdo veidrodėlį, kad geriau matytų keleivį. – Tu amerikietis?

– Ne, tačiau prijaučiantis.

– Dari kalbi geriau nei koks mula Omaras*, – nusijuokė afganas ir pasiteiravo: – Kur vežti?

– Į Perką, „Azado“ karavansarajų** Robado Vaizi gatvėje.

Sahibas nustėręs žvilgtelėjo į Vėberį, tarsi norėdamas įsitikinti, ar gerai išgirdo. Perkas buvo pats skurdžiausias ir pavojingiausias Herato rajonas. Kojos įkėlęs ten, ko gero, nebuvo nė vienas užsienietis.

---

* Buvęs talibų lyderis.

** Pastatas, kuriame nakvynės apsistodavo karavano keleiviai.

– Okei, – teatsakė vairuotojas. – Kainuos dešimt dolerių.

– *Bale**, – Vėberis linktelėjo. – Tik neskubėk, prasuk pro tvirtovę, Džumos mečetę, Musalos šventyklą ir Goharšado mauzoliejų. Noriu pamatyti juos nors iš tolo.

Į aukštomis pušimis apsodintą sausakimšą Džadai Lilami prospektą Sahibui vos pavyko įnerti. „Toyota“ skynėsi kelią per automobilių, motociklų, triračių indiškų motorikšų, sunkvežimių, prabangių humanitarnių misijų ir karinių visureigių bei pėsčiųjų su ryšuliais maišalynę. Visas šis margas srautas judėjo palyginti greitai – gal dėl kiekvienoje sankryžoje stovinčio ginkluoto policininko su didžiule kepure baltu viršumi ir, kaip įprasta, kiek per didelę melsva uniforma. Ant pastatų ir tvorų kabėjo įprasti plakatai: „Minų rankomis neliesi!“, „Ginklai draudžiami!“, „Mirtis Talibanui!“, „Nepamiršk – rytoj vaikams į mokyklą!“ Paskui taksi įsuko į Kvadža Ali aveniu, kur stovėjo vakarinį išvažiavimą iš miesto sauganti daugiau nei prieš du tūkstančius metų pastatyta Aleksandro Makedoniečio tvirtovė atnaujintomis sienomis, bokštais ir mėlynų plytų puošyba. Ant įmantrių vartų kabėjo vyro, dėvinčio įžūliai atgal atsmauktą pakolį**, portretas su užrašu „Achmadas Šachas Masudas – Afganistano didvyris“. Portretas buvo tapytas dailininko mėgėjo, smarkiai išblukęs saulėje, tačiau, matyt, retsykiais atnaujinamas. Virš vartų plazdėjo Afganistano ir NATO vėliavos.

Kirtę dar dvi gatves, jie atsidūrė miesto turguje, Čahar Suko aikštėje, kurią sudarė dvidešimt keturios gatvelės su čia įsikūrusiais amatininkais: puodžiais, skardininkais, batsiuviais, siuvėjais, odininkais, knygininkais, kilimų audėjais, laikrodininkais. Prie milžiniškų dulktėtų afganių stirtų snūduriavo pinigų keitėjai, kiti sriubčiojo arbatą gretimose čaichanose***. Ant šaligatvių spietėsi šimtai elgetų, kuriais Heratas garsėjo visoje Azijoje. Ir iš tiesų čia jų tiesiog knibždėte knibždėjo – aikštėse, gatvėse, turguose, pakelėse, sankryžose, ligoninėse, šalia viešbučių, čaichanų, prie mečečių, duchanų****, net prie kalėjimo. Varguoliai pragyveno kaulydami smulkių

---

* Gerai (*dari*).

** Apskrita vilnonė kepurė plokščiu viršumi.

*** Arbatinė Vidurinėje Azijoje.

**** Krautuvėlė.

afganių kupiūrų, aukojamų šiek tiek turtingesnių už juos miestiečių, jas rinko į plastikines lėkštes ir išverstus pakolius. Visi elgetaujantys vyrai buvo luošiai: be rankų, be kojų, be akių, o vienas – Vėberis suspėjo pastebėti – neturėjo apatinio žandikaulio ir kairės ausies. Jie sėdėjo tarsi apžiūrai išstatę lazdas, ramentus, protezus ir vežimėlius. Vienas perkaręs elgeta, automobilyje pastebėjęs Vėberį, kelis kartus ramentu garsiai sutaukšėjo į šaligatvį ir sukliko:

– Duok, duok tūkstantį!

Pagaliau jie atvyko prie „Azado“ karavansarajaus, kuriame Vėberis jau anksčiau buvo keletą kartų apsistojęs.

– Galėčiau pamėtėti kad ir iki Kabulo, – pasisiūlė Sahibas, už kelionę gavęs dvidešimt dolerių. – Ar kur nors kitur, kad ir į patį Kandaharą.

– Kaip nors pats, Sahibai, – šyptelėjo Vėberis. – Kaip nors pats suksiuos. *Tašakor**.

Jo laukė karavansarajaus šeimininkas Hasanas, beveik baltaodis afganas, kilęs iš Nuristano prie Kinijos sienos, anksčiau jis dirbo Vėberio vertėju Čagčarano ligoninėje.

– Priimsi netikėlį vienai nakčiai? – Vėberis džiaugėsi šiame krašte sutikęs pažįstamą žmogų. Pažintys Afganistane lemia viską – ne tik gyvybę.

Hasanas apkabino Vėberį ir, gerokai jį nustebindamas, gan aukštokai kilstelėjo. Vėberis laikėsi pagarbiai, bet didelio džiaugsmo neparodė.

– „Azado“ karavansarajus priima visus gerus žmones, daktare, – tarė afganas, kiek atsitraukęs. – Eime, broli, turiu visko, ko tik reikia.

Hasanas kitatikius vadino broliais, o musulmonus tik vardais ar pravardeimis.

– Ar galėsiu miegoti ant stogo? – Vėberis siektelėjo kuprinės, kurią vis dar iškilmingai iškėlęs laikė Sahibas.

– Tik ant stogo! Kur dar rasi romantiką už du dolerius per parą, jei ne ant stogo?

„Azado“ karavansarajus, kuriame gyveno į Heratą uždarbiauti atvykę afganai, stovėjo judrioje Robado Vaizi gatvėje, priemiestyje, iš kurio buvo patogų pasiekti miesto centrą ir greitkelį A77, vedantį į Mazari Šarifą, čia

---

* Ačiū (*dari*).

šakojosi ir kelias į Čagčaraną. Gatvę nuo pat ankstauro ryto užplūsdavo prekeiviai su kilnojamaisiais prekystaliais. Vėlai vakare jie susikraudavo prekes, dažniausiai vaisius, į plačiadugnius dviračius vežimus ir traukdavo namo, eismas nenutrūkdavo iki pat sutemų. Gatvėje likdavo kelios dešimtys arbūzų ir melionų krūvų, kruopščiai uždangstytų polietileno plėvele. Karavansarajus buvo trijų aukštų keturkampis pastatas su vidiniu kiemu. Pirmame aukšte veikė kelios krautuvėlės – kilimų, džiovintų vaisių, indų, dvi kepyklėlės ir vaistinė „Imam Khomeini pharmacy“, prekiaujanti herbicidais ir gėlėmis. Kambarių langai žvelgė į vidinį kiemą, kuriame stovėjo kiarizas* su pavakare atrakinamu dangčiu ir dviem guminiiais kibirais, sumeistrautais iš automobilio padangos kameros. Pirmame aukšte dar buvo čaichana, kurioje drybsodavo darbo neturintys afganai ir spoksodavo į televizorių, jei tik Hasanas įjungdavo elektros generatorių.

Vėberis užlipo į trečią aukštą ir per siaurą angą lubose pateko ant stogo, kur gulėjo kelios krūvos čiužinių, uždengtų skardos lakštais. Visi gyventojai turėjo kambarius, bet miegojo tik ant stogo, nes ryto saulė patalpas paversdavo orkaitėmis. Kambariuose jie gamindavo maistą ir atlikdavo namazą**. Penkių su puse kvadratinių metrų dydžio Vėberio kambarėlis, rakinamas miniatiūrine kiniška spyna, buvo antrame aukšte. Ant grindų gulėjo veltinis paklotas ir klijuotės gabalas, vienintelis langas buvo uždengtas ruberoido atraiža, skleidžiančia gaižų kvapą. Vėberis nutrenkė kuprinę ir, nusileidęs į pirmą aukštą, susirado Hasaną, snaudžiantį prie ventiliatoriaus. Sumokėjo jam už tris dienas ir išgėrė žaliosios arbatos.

Ryte jis pabudo nuo triukšmo – į vidinį kiemelį vienas po kito įvažiavo trys sunkvežimiai (Afganistane visi „Kamaz“, „Zil“, „Kraz“, „Uaz“ markių automobiliai vadinami „Benz“) ir išvertė krovinius tiesiai ant grindinio į dvimetrines krūvas. Vienoje buvo grūdai, kitoje – anglys, trečioje – kažkokios smulkiai sumaltos ir dulkančios kruopos. Akimirksniu į kiemą prigužėjo afganų su plačiais mediniais kastuvais, vyrai per

---

* Šuliny.

** Religinė apeiga, kai penkis kartus per dieną kalbama malda, prieš kurią atliekamas ritualinis apsiplovimas.

pusvalandį viską susėmė į maišus, juos išstampė ant nugarų ir išvežiojo mediniais karučiais.

Nors prasidėjo vidurdienio kaitra, Vėberis išėjo į miestą. Nuvyko į Irano ambasadą, kur kelias valandas praleido laukdamas gatvėje ir sužinojo, kad vizą gaus po dviejų savaitių. Tas pats jo laukė Turkmėnijos ambasadoje – visa po dešimties dienų. Tai jo netenkino, todėl vizą nusprendė įsigyti Kabule. Vėberis ketino į Lietuvą grįžti per vieną iš šių šalių. Baigęs reikalus ambasadoje, jis užsuko į Musalą, Abu Bakro mečetę, geras dvi valandas praleido Herato tvirtovėje ir Takti Safaro parke, čia be jokio tikslo klajojęs ūksmingais takeliais. Siauroje gatvėje, kur tvyrojo nepakenčiamas, iš mėsinės plūstantis tvaikas, siautė būrys vaikų, ant jų lojo keli sulysę šunys. Pasigirdo šiurkštūs suaugusiųjų balsai, ir vaikai nutilo. Vėberis perėjo į kitą pusę ir kryžkelėje pasuko karavansarajaus link.

– Ei! – išgirdo balsą už nugaros ir atsigrėžė. Atsilikdamas keliais žingsniais, jį sekė gana padoringas išvaizdos vienplaukis vaikigalis, kurio iki šiol, nors įveikė gerą kelio gabalą, nepastebėjo.

– Klausykite! – vaikinukas paspartino žingsnį, ištiestoje rankoje jis laikė šūsnį reklaminių skrajučių. – Apsilankykite „Afghan belly dancing“* – tai vienintelis striptizo klubas Herate. Nenusivilsite – šį vakarą ypač įdomi programa su žavingąja Bibi Džalebi.

Vėberis paėmė skrajutę, kurioje šypsojosi ilgakojė šviesiaplaukė mergina, vilkinti raudona trumpa suknele ir avinti aukso spalvos batais iki šlaunų vidurio, perlenkė lapelį, įsikišo į kišenę ir nusigrėžęs žengė tolyn.

– Gal norite aplankyti Penktadienio mečetę? – neatlyžo prisigretinęs vaikigalis. – Žinau viskam gerą vietą.

– Kam viskam?

– Viskam! Eime, iš ten viskas matosi kaip ant delno: kiemas, maldininkai, minaretai, mečetė. Galėsite įeiti nenusiavęs batų ir fotografuoti, ką panorėjęs. Aš pasaugosiu tik už vieną dolerį. Dar galiu nuvesti į Džalaladino kapines ir Echo parką, kur moterys nusimeta burkas** ir...

– Užsitrauksi Alacho bausmę, vaike! – pertraukė jį Vėberis ir sugriebė už peties.

---

* Afganistano pilvo šokis (*angl.*).

** Visą moters kūną dengiantis apsiaustas su permatoma medžiaga akių lygyje.

Vaikigalis stipriai pasimuistė ir ištrūkęs metėsi į kitą gatvės pusę.

– Šūda – ne bausmę, sukknistas žyde! Šūda, asile! Varyk atgal į savo Ameriką, nes nurėšim tau pimpalą ir sugrūsime jį į gerklę!

Vėberis akimis nusekė tolstantį vaikigalį. Kai sugrįžo į karavansarajų, Hasanas patarė dėl visureigio – juo Vėberis ketino keliauti per Hindu-kušo kalnus į Čagčaraną – kreiptis į pažįstamą iranietį, užsiimančią automobilių nuoma. Karavansarajaus šeimininkas, stebėdamasis atvykėlio pomėgiu vaikščioti po miestą pėsčiomis, pasisiūlė pavėžėti, tačiau Vėberis atsisakė. Saulė kepino nustelbdama visus pojūčius. Vėberis stebėjosi, kad jo netroškino, nors negėrė nuo pat ryto, tačiau jautė alkį. Pagaliau jis pasiekė priemiestį. Pravažiuodavo vienas kitas automobilis, keldamas tirštus debesis dulkių, jos lindo į akis ir gerklę. Jis dar labiau ant kaktos užsimaukšlino pakolį. Pasigailėjo, kad neturi „arafatkės“*, kuria apsvyriantų veidą, ir suprato padaręs klaidą, nes vis dar neįsigijo telefono.

Priemiestis priminė paprastą kišlaką**. Tuščią gatvę iš abiejų pusių juosė aukšti duvalai***, ir nebuvo aišku, kas slypi už šių sienų – namai ar kiemas. Pakelėje nebuvo medžių – to palaimingo, Herato gatvėse įprasto pavėsio, teikiančio išganingą palengvėjimą. Vėberis prisiminė lietuvių, gimtinėje ant ežero kranto, monotonišką lašų barbenimą į skardinį stogą. Į tikrovę jį sugrąžino kvapą gniaužiantis vaizdas – kanalizacijos griovyje tarp šiukšlių plaukiojo išpurtusi šuns gaišena. Du vaikigaliai tarsi beždžioniškai utinėjo vienas kitą, liesus kūnelius atrėmę į duvalą. Šalia jų miegojo senis, padėjęs galvą ant sandalų, jo smailus smakras su reta barzdele retkarčiais suvirpėdavo. Aukštais faneros skydais aptvertą automobilių nuomos aikštelę išdavė tik reklaminė iškaba, matyt, piešta paties savininko. Čia stovėjo gal tuzinas automobilių: visureigiai, du sunkvežimiai ir keli mikroautobusai. Išdžiūvęs dvidešimtmetis iranietis vilkėjo džinsais, marškiniiais trumpomis rankovėmis ir buvo užsimaukšlinęs beisbolo kepuraitę.

– Šitas, šitas ir šitas, – iranietis, rodydamas pirštu, ėjo nuo vieno automobilio prie kito. Vėberiu jį nepriminė sukčiaus. – Šitą siūlau labiau-

---

* Arabiška languota skara.

** Kaimelis Vidurinėje Azijoje ir Afganistane.

*** Aukšta plūkto molio tvora.

siai, – tarė nuomotojas, sustojęs prie tamsiai raudonos spalvos visureigio „Land Cruiser“. – Pats juo važinėju. Net nežinau, ką daryčiau, jei tektų skirtis! Puiki mašina, prieš metus pavogta Stambule iš Ali Pašos mečetės imamo*, ką tik atvartyta iš Irano, blizgantys dokumentai, – pasakė jis ir perbraukė per automobilio sparną. – Du tūkstančiai šešioliktųjų gamybos, keturi varomieji ratai, sustiprinta važiuoklė, tūkstantis dolerių mėnesiui.

Vėberis akimirksniu apskaičiavo, kad tiek laiko sugrąžinti automobilį jam pakaktų. Kai pasirašė sutartį, iranietis pakvietė Vėberį arbatos. Toks kvietimas galėjo reikšti bet ką – ir pusryčius, ir sočius pietus, ir vakarienę. Atsakyti buvo beprasmiška, nes vyriškis spindėjo iš džiaugsmo – kišenėje gulėjo tvarkingai perlenkti penki šimto dolerių banknotai. Tačiau šį kartą kvietimas reiškė tik trumpą arbatos pertraukėlę, nes ilgi pokalbiai neįėjo nė į vieno vyro planus.

– Vasarą po Afganistaną bastosi begalė žmonių, čia nėra saugu, – perspėjo iranietis.

Iš Herato žmonės vykdavo tik keturiomis kryptimis: į Mazari Šarifą, Kandaharą, Iraną ir Hindukušą – per Gorą į Kabulą. Vėberis nenorėjo išduoti nei savo kelionės tikslo, nei laiko, tačiau prisipirtas sumelavo vyksiąs į Mazari Šarifą, paskui per Kundūzą, Balchą, Kabulą ir sugrįšiąs į Heratą. Iranietis žvilgtelėjo į Vėberį su nuostaba, bet neištarė nė žodžio.

– Dar galiu pusvelčiui parūpinti porą daikčių, – pasiūlė, matyt, iš Hasano sužinojęs, kad Vėberis buvęs kariškis. – Vairuojant tokį visureigį, visko gali nutikti.

– Daikčių, tikiuosi, neprireiks.

Abu sutarė, kad trūkstantį sumą – penkis šimtus dolerių – Vėberis sumokės rytoj išsigryninęs pinigų banke. Iranietis dar kartą pasiūlė daikčių, dabar jau beveik veltui. Vėberis papurtė galvą ir paprašė įpilti degalų.

– *Hadia***, – pasakė iranietis, pripylęs pilną baką ir dar pridėjęs tris kanistrus degalų.

---

* Musulmonų dvasininkas.

** Dovana (*dari*).

Vėberis sėdo į visureigį ir išriedėjo iš stovėjimo aikštelės tikėdamasis, kad Hasanas neprieštaraus, jei vieną naktį automobilį pastatys jo kieme.

Sustojęs prie Kabulo banko Rudaki gatvėje, Vėberis išsigrynino penkis tūkstančius dolerių. Turguje šimtą dolerių iškeitė į afgančius – gavo šimtą pakelių žalsvų banknotų, perrištų gumine juostele. Dar nusipirko du šalvarkamyzus*, rusvai žalsvos ir tamsiai rudos spalvos, rankų darbo padėvėtą, spalvingai išsiuvinėtą ir stipriai moterišku kūnu bei kvepalais atsiduodančią burką, maldos kilimėlį, itin smulkaus mastelio karinį žemėlapią su užrašais anglų ir dari kalbomis, tris kiniškus laikrodžius po penkis dolerius, kelis pakolius, dvi kasetes su dainomis urdų kalba, kirgizišką fleitą ir dvidešimties tūkstančių žodžių anglų–dari kalbos žodyną, išleistą Londone devyniolikto amžiaus pabaigoje. Įsigyjant mobilųjį telefoną prekiautojas pareikalavo nuotraukos, kurią būtina pridėti prie sutarties. Vėberis jos neturėjo. Pats pardavėjas nedelsdamas pasisiūlė sutvarkyti šį reikalą pigiai – už vieną dolerį. Tik vakare Vėberis pastebėjo, kad sutartyje įklijuota Leonardo Dikaprijo nuotrauka iš filmo „Titanikas“ ir užtvirtinta riebiu žaliu spaudu. Sugrįžęs į „Azado“ viešbutį, visureigį įvarė į kiemą. Kiarizo dangtis buvo atrakintas, vyrai sėmė vandenį guminiiais kibirais ir mazgojosi prieš vakarinę maldą. Nusiprausė ir Vėberis.

Vakare apsilankė naktiniame klube Saifi Heravi gatvės pradžioje, iki jos buvo dešimt minučių pėsčiomis. Vos įžengęs Vėberis suprato, kad strip-tizo čia neverta nė tikėtis, tačiau patalpoje kabojo tirštas dūmų debesis, jis atpažino opijaus kvapą. Ankštoje patalpoje trisdešimt vyrų sugulę ant grindų spoksojo į šokančią moterį ant medinės pakylės. Tai buvo vidutinio amžiaus dramblota dama abejingu veidu, nutriušusiais plaukais, storomis šlaunimis, vilkinti per siaurą mėlyną suknelę, avinti raudonus aukštakulnius. Tikriausiai iranietė ar pakistanietė. Vangūs judesiai labiau panėšėjo į maivymąsi ar strapaliojimą nei į šokį. Ji sukosi ratu, kraipė klubus, o jos mėsingos krūtys tabalavo į šonus. Baigiantis šokiui dama, didžiausiam žiūrovų džiaugsmui, apnuogino vieną krūtį, tačiau

---

* Afganų vyrų ir moterų drabužis – ilgi marškiniai ir plačios kelnės.

neteko pusiausvyros ir išvirto iš aukštakulnių. Du afganai nuvedė ją nuo pakyls, tada iškart pasirodė kita šokėja su tais pačiais raudonais aukštakulniais.

– Mėgsti šokti? – paklausė greta Vėberio gulintis afganas. Jis buvo apsvaigęs nuo opijaus.

– Aš?

– Tu, tu.

– Aš labai mėgstu, – apsimestinai rimtu balsu atsakė Vėberis.

– Tai einam šokti! – afganas kiek pasikėlė ant alkūnių, tarsi ketindamas stotis.

Vėberiu nespėjus atsakyti, muzika staiga pagarsėjo ir šokti išropojo du perkarę afganai tamsiomis liesomis blauzdomis. Jie šoko kažką panašaus į ataną* – skeryčiojosi mėtydami į šonus kojas, tarsi mėgintų vienas kitam įspirti, ir kilnojo rankas. Jų judesiai visiškai neatitiko muzikos ritmo, sklindančio iš gergždžiančio garsiakalbio palubėje.

– Seniai čia šokama? – paklausė Vėberis pašnekovo.

– Nuo karaliaus Zahiro Šacho** laikų, – atsakė afganas ir ištiesė ranką. – Einam šokti! Einam! Einam!

– Prie Nadžibulos nešoko, nes vyko karas, – įsiterpė vyras, sėdintis už Vėberio.

– Mudžahedai*** uždraudė visus šokius, o *šuravi***** leido!

– Vyrų šokius uždraudė! – kažkas sukliko už nugaros. – Vyrų, ne moterų!

– Daugiausia buvo šokama Džalalabade, nes ten niekas niekada nieko nedraudė! Ten – mano gimtinė!

– O talibai? – pasiteiravo Vėberis.

– Talibai nedraudė šokti berniukams, neleido tik moterims, ir amerikiečiai už tai talibus išžudė!

– Ismailas Chanas Herate ketino uždrausti šokius, bet jam nepavyko! – šūktelėjo dar vienas apkvaitęs šokių mėgėjas. – Ir nepavyks! Niekada nepavyks! Afganistanas – laisva demokratinė šalis!

---

* Vestuvių šokis, šokamas vyrų.

** Paskutinis Afganistano karalius.

*** Šventieji islamo kariai (*arab.*).

**** Rusai (*dari*).

– Karzajus* smerkė *bača bazi***, tačiau palaikė arabų pilvo šokius, nes jo žmona Amerikoje buvo šokėja! – užstaugė afganas, kvietęs Vėberį šokti.

– Prezidentas Gani *bača bazi* draudžia, nes berniukai vilioja policininkus, juos apsvaigina ir pavagia ginklus, uniformas, – tvirtino vyras, vilkintis melsva policininko uniforma be jokių atpažinimo ženklų.

– O kaip dėl striptizo? – stodamasis paklausė Vėberis. – Pats laikas pereiti prie striptizo! Jį mėgtų visi: ir talibai, ir Karzajus, ir prezidentas Gani!

– Kas yra tas striptizas?! – paklausė pagyvenęs tamsiaveidis afganas su storo stiklo akiniais.

Kažkas prapliupo juoktis. Vėberis, visą dieną neturėjęs burnoje nė kąsnio, staiga pajuto lengvą alpulį. Jis sugrįžo į karavansarajų, į burną įsimitė dvi saujas džiovintų datulių, užlipo ant stogo, išsitiesė ant čiužinio ir, gurkšnodamas šaltą arbatą, užsirūkė. Žiūrėdamas į žvaigždėtą Azijos dangų, kuris čia buvo visiškai kitoks nei Lietuvoje, vyras nė nenusirengęs užmigo.

---

* Buvęs Afganistano prezidentas.

** Seksualiai išnaudojami berniukai šoka persirengę moterimis (*arab.*).